

Stockholms
universitet

UTRIKESDEPARTEMENTET

2016 -07- 01

Till Dnr. UD2016/09273/10

Kat: 4.7.1

2016-06-29

Dnr SU 481-0040-16

1 (10)

Utrikesdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm
ud.policyramverket@gov.se
Diarienummer UD2016/09273/IU

Yttrande
Stockholm Resilience Centre
Kontaktperson för remissen: Maria Schultz
maria.schultz@su.se

Stockholm Resilience Centres (SRCs) yttrande över Remiss av regeringens skrivelse Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet

Stockholm Resilience Centre välkomnar regeringens skrivelse och vi tackar för möjligheten att bidra med synpunkter.

Sammanfattning

- Systematiskt och integrerat arbete med miljö, klimat och hållbart nyttjande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster är grundläggande för framgångsrik fattigdomsbekämpning och ett långsiktigt hållbart samhälle. Det är av stor vikt att Miljö- och klimatperspektivet finns med i de centrala utgångspunkterna och integreras i utvecklingssamarbetet, samt att miljöanalys/bedömning bör göras för alla insatser. Sektorsintegrering i de produktiva sektorerna som jord, skogsbruk och förvaltning av de akvatiska resurserna, och i urban planering kan leda till helhetslösningar. Det är essentiellt att förstå att miljö är mer än klimatfrågor, och inkluderar förlust av biologisk mångfald, markförstöring, kemikalieproblematik mm. Samverkan mellan olika miljöproblem är vår tids stora utmaning.
- Väl fungerande ekosystem utgör en grundläggande förutsättning för mänskligt välbefinnande, och social och ekonomisk utveckling, samt bidrar till resiliens. Resiliens är inte samma sak som motståndskraft, utan det är kapaciteten hos ett system, vare sig det är en skog, en stad eller en ekonomi, att hantera förändringar och störningar och att stå emot, anpassa sig, men även ha förmåga till innovation och nyskapande, dvs att fortsätta att utvecklas.
- Stärkande av forskningsinfrastruktur, institutioner och nätverk är centrala komponenter i forskningsbistånd. Tvärvetenskaplig och transdisciplinär forskning som tar fasta på interaktionen mellan människan och naturen, mellan de sociala och ekologiska systemen, är särskilt viktig för att hantera framtida kända och okända förändringar.

Generella synpunkter

Det är positivt att miljö- och klimatperspektivet lyfts genomgående i skrivelsen.

Resiliens är kapaciteten hos ett system, vare sig det är en skog, en stad eller en ekonomi, att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas. Då vi nu befinner oss i tidsåldern "Antropocen", där människan är en faktor med avgörande inflytande på jordens utveckling, är

Stockholm Resilienscentrum

Stockholm Resilience Centre
Stockholm University
Kräfteriket 2B
SE-106 91 Stockholm

Besöksadress:
Kräfteriket 2B
SE-114 19 Stockholm

Telefon: 08 674 70 70
E-post: info@stockholmresilience.su.se

resilienstänkandet en central strategi. Det verkar som om utredaren tänkt resiliens, men uttryckt det som "motståndskraft" (ex vis sid 19, sista stycket), vilket inte riktigt motsvarar begreppets fulla innebörd. Resiliens handlar om både motståndskraft och anpassningsförmåga och att vända chocker och störningar, som finanskris och klimatiförändringar, till möjligheter att åstadkomma förnyelse och innovativt tänkande.

Detaljerade synpunkter

Inledning

Vi välkomnar att regeringen lyfter 1 %-målet. Vi skulle gärna se ett klargörande att detta mål kommer att respekteras oavsett hur andra politikområden kräver ytterligare ekonomiska medel och därmed riskerar att, som idag, urholka biståndet. Detta knyter även an till inledningens femte paragraf som talar om långsiktighet.

Kapitel 1.

Sid 3, första stycket, näst sista raden: Här nämns vikten av ett integrerat arbetssätt vilket vi instämmer med, men sedan nämns att "ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden och processer" är lika viktiga. Här vill vi med vetenskapens tydliga budskap som grund poängtera att de miljömässiga grunderna - planetens gränser - är en förutsättning för att kunna nå de andra målen. Vi måste befinna oss inom ett "safe operating space". De sociala aspekterna är de ytterst viktiga målen för samhällets utveckling, planetens gränser ger oss spelplanen inom vilken vi måste hålla oss och ekonomiska utformas (spelregler, skatter, subventioner osv) som möjliggör miljömässiga- och sociala målen.

Sidan 4, första stycket, sista meningen nämns "förutsättningarna för handel och privata investeringar". Det bör istället stå "rättvis och hållbar handel och privata investeringar"

Kapitel 2. Utvecklingsdagordningen i en föränderlig omvärld

Utvecklingsdagordningen till 2030

Vi välkomnar att skrivelsen så tydligt kopplar till Agenda 2030. De utmaningar som lyfts återspeglar agendans bredd över dess 17 mål, och visar en tydlig ansats från regeringen att ta sig an agendan i sin helhet.

Det är också positivt att skrivelsen pekar på behovet av att inkludera en analys av utvecklingssamarbetet i förhållande till andra politikområden, och att koppla utvecklingssamarbetet med Sveriges politik för global utveckling (PGU).

På vissa ställen i skrivelsen, ex vis sid 2 sista stycket likställs miljö med klimat. Men miljöfrågor som biståndet måste omfatta i strategiskt arbete är mycket bredare och inbegriper inte bara Klimatkonventionens avtal utan även överenskommelser under de andra Riokonventionerna som Konventionen om biologisk mångfald och Ökenkonventionen, samt spridning av gifter och kemikalier, utsläpp och cirkulation av avfall inklusive sanitet, som också har internationella överenskommelser vars genomförande behöver stödjas i ett utvecklingsperspektiv. Miljöfrågorna är intimt sammankopplade, och utan strategier som aktivt täcker de olika miljöfrågorna som förlust av biologisk mångfald integrerat med klimatförändringarna är det omöjligt att nå en hållbar utveckling. Exempelvis, den biologiska mångfalden är allvarligt hotad, och de oumbärliga ekosystemtjänsterna med den; samtidigt utgör biologisk mångfald ett redskap som kan dämpa effekten av klimatförändringar, genom att absorbera utsläpp av koldioxid, och genom att buffra effekter av drastiska vädereffekter.

Inte heller utifrån ett fattigdomsperspektiv innebär miljö och klimat samma sak. Miljöfrågor handlar många gånger för den som lever i fattigdom om lokala miljöproblem såsom att tvingas arbeta med förbjudna giftiga bekämpningsmedel eller brist på rent vatten som en följd av ohållbart vattenutnyttjande. Klimatfrågan påverkar fattiga främst genom mer extremt väder, osäkerhet, en ökad känslighet, och sårbarhet, på sikt en minskad förmåga att hantera chocker (och minskad resiliens).

Framtida möjligheter och utmaningar i en omvärld i förändring

Vi välkomnar en omvärldsbeskrivning som reflekterar de 17 målen i Agenda 2030. Några kommentarer på hur denna kan stärkas ytterligare:

Första paragrafen på sidan 5 talar om fattiga på landsbygden och ojämlik fördelning av resurser. I detta stycke bör balansen mellan de tre dimensionerna av hållbar utveckling förbättras, och inkludera även den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling. Den ökade produktivitet i jord- och skogsbruk som nämns som en lösning på fattigdomen har samtidigt medfört allvarliga miljöeffekter, som erosion, minskad tillgång på rent vatten, och förlust av biologisk mångfald i form av såväl odlade grödor och husdjur, som vild mångfald och ekosystem. Många gånger är det just på grund av att icke hållbara metoder har tillämpats i stor skala som miljöproblematik uppstått och fattiga människor mist tillgång till sina traditionellt brukade resurser. Ekosystem har förmågan att producera flera olika ekosystemtjänster samtidigt, något som brukar benämnas mångfunktionalitet. Ansträngningar för att maximera produktionen av enstaka tjänster (t.ex. produktion av en monokulturgröda) kan inverka negativt på andra tjänster som pollinering och tillgång till rent vatten. 75% av våra livsmedelsgrödor är beroende av pollinering, 40% av pollinerande arter - t.ex. bin och

fjärilar - står inför utrotning¹. Jordbruk bedöms stå för 70 procent av den beräknade förlusten av biologisk mångfald på land². En ökande världsbefolkning kommer att sätta ytterligare press på livsmedelsproduktion, och behovet av att utrota hungern i en världsbefolkning av 9 miljarder människor år 2050³. Att bidra till en hållbar produktion och konsumtion av livsmedel, t ex att ställa om lantbruket till en hållbar produktion, är därför av avgörande betydelse. Genom ett helhetstänk som innefattar bevarad och ökad produktivitet av ett brett spektra av ekosystemtjänster (inte bara mat) i landskapet, kan ett hållbart nyttjande av resurser, samt säkrad tillgång till resurser, bidra till att problematiken kring fattigdom och ojämlikhet löses på landsbygden. Det är även viktigt att analysera vilka grupper som har tillgång till ekosystemtjänsterna och vilka som bär kostnaderna av degraderade ekosystem.

På sidan 5 står att "Även om fattigdomen i städerna ökar något, bor de flesta av världens fattiga på *landsbygden*". Detta förhållande kan dock komma att förändras, givet den oerhört snabba urbanisering som nu sker, inte minst på den Afrikanska kontinenten där även den största populationstillväxten återfinns. Den urbana befolkningen i Afrika spås mer än fördubblas – från 294 miljoner år 2000, till 742 miljoner år 2030⁴. Forskare talar redan nu om "fattigdomens nya ansikte" i Afrika, där en signifikant andel av den urbana befolkningen lever i slum. Mer än 62 procent av befolkningen i Afrikas städer lever idag i fattigdom, och risken är stor att denna siffra kommer att stiga⁵. Vi ser därför gärna att policyramverket blickar framåt och redan nu tar höjd för de förändringar i fattigdomsutbredningen som kommer att följa i urbaniseringens kölvatten, åtminstone på vissa kontinenter.

På Sid 5 tredje stycket omnämns flyktingproblematiken. Detta kopplar till stycket längst ned på sid 5 om hur Miljöförstöring och klimatförändringar drabbar fattiga människor. I sammanhanget bör miljöflyktingar omnämnas då det blir allt tydligare att framtidens flyktingströmmar till allt större del komma att handla om att hantera akuta effekter för människors överlevnad av miljöförstöring som spär på effekten av, och påskyndar klimatförändringar.

På sid 5-6 beskrivs det efterfrågade mångdimensionella arbetssättet inom de planetära gränserna, vilket är mycket bra skrivningar. Det är viktigt att arbeta med hållbart nyttjande av ekosystem som bidrar till både anpassning till klimatförändringar och minskning av utsläpp (mitigation), i integrerade lösningar.

I näst sista stycket (sid 8) att "en av framgångsfaktorerna för de globala hållbarhetsmålen är

¹ Thematic assessment of pollinators, pollination and food production, (2016), IPBES.net,

² Global Biodiversity Outlook 4, (2014), Secretariat of the Convention on Biological Diversity Montréal

³ World agriculture towards 2030/2050: Interim Report. (2006), FAO. Rome.

⁴ State of world population 2007: Unleashing the Potential of Urban Growth. (2007), United Nations Population Fund.

⁵ The State of African Cities 2014, Re-imagining sustainable urban transitions, (2014), UN-Habitat

att så många ledare varit involverade i att ta fram dem”. Detta är ju oerhört viktigt, men det vore också viktigt att lyfta det bredare ägarskapet, och det deltagande och engagemang som forskarvärlden och det civila samhället bidragit med.

Kapitel 3. Perspektiv i det svenska utvecklingssamarbetet

Vi välkomnar att policyramverket tydligt tar sin utgångspunkt i rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling. Vi välkomnar också att dessa perspektiv kompletteras med de tre tematiska perspektiven konfliktförebyggande, jämställdhet samt miljö och klimat. Detta reflekterar väl de perspektiv och principer som genomsyrar Agenda 2030.

Det är också mycket bra att regeringen använder sig av en mångdimensionell syn på fattigdom där en icke jämställd fördelning av makt, resurser och möjligheter lyfts som en grundläggande problematik. En central komponent i Agenda 2030 är jämlikhet och principen om ”leave no one behind”, något som med fördel kan inkluderas under rättighets- och fattigdomsperspektiven.

På Sid 9 sista stycket står det att ”Det svenska utvecklingssamarbetet ska utgå ifrån och integreras av ett miljö- och klimatperspektiv.” Detta ser vi som essentiellt för svenskt utvecklingssamarbete, även om det även här är viktigt att särskilja miljö från klimat och inte klumpa ihop det som om det vore en och samma sak. Vi vill igen särskilt framhålla perspektivet hur ett starkt miljöarbete, och skyddande samt hållbart nyttjande av biologisk mångfald, kan skapa möjligheter och synergier för att buffra mot påverkan orsakade av ett förändrat klimat.

Kapitel 4. Utvecklingssamarbetets tematiska inriktning

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer (sid 11)

Vi välkomnar ambitionen att ha en fortsatt hög profil beträffande mänskliga rättigheter och demokrati. De flesta fattiga människors uppehälle är beroende av tillgången till naturresurser, och tillgång till rättslig prövning och ansvarsfulla, anpassade institutioner som ser till att rättigheter angående naturresurstillgång för fattiga människor är avgörande för att få rätten till mat, vatten etc. Vi instämmer i att förbättrad respekt för mänskliga rättigheter och stakare demokratiska institutioner är ett effektivt medel för att uppnå andra mål inom fattigdomsbekämpning, klimat, miljö och hållbart brukande av naturresurser. Rätten att bruka och förvalta mark, vatten och biologisk mångfald hållbart, och att ta del i politiska processer och beslutsfattande är en central del i all utveckling där människors inneboende kunskaper och förmågor tas tillvara. Vi välkomnar också att urfolks rättigheter fortsatt behöver stärkas i många länder.

Under boxen om Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer (s. 12-13):

Även miljöfrågor är att betraktas ur ett rättighetsperspektiv. Till exempel är många gånger miljöaktivister hotade inom repressiva regimer.

Under boxen Global Jämställdhet sid 15:

Kvinnor och män har i många samhällen olika roller avseende naturresursförvaltning, och drabbas olika av miljöproblem, t ex är kvinnor ofta essentiella i lokala utsädessystem, då de många gånger är de som förvaltar dessa resurser, dvs samlar in det mest lämpade utsädet till nästa års skörd. Att stärka kvinnors rättigheter och tillgång till resurser som biologisk mångfald och mark är inte bara frågor om mänskliga rättigheter, men också kritiska faktorer för livsmedelsförsörjning.

Under "Miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling och hållbart nyttjande av naturresurser": (sid 17)

I boxen om Centrala utgångspunkter saknas det skrivningar som hanterar det som står på Sid 9 om att miljö- och klimatperspektivet ska integreras i utvecklingssamarbetet. Dessa perspektiv bör genomsyra allt utvecklingssamarbete och en miljöanalys bör alltid göras för insatser. Motsvarande skrivning som för jämställdhet: "Jämställdhetsanalysen ska förbättras och genomföras systematiskt", det vill säga: "Miljö- och klimatanalysen ska förbättras och genomföras systematiskt" bör kompletteras i den inramade texten på sidan 17-18.

I sammanhanget bör resiliens även nämnas och definieras här, inte bara under "Humanitärt bistånd".

Vi välkomnar att regeringen här betonar sambandet mellan hållbar livsmedelsproduktion och miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling. Områden där Sverige gjort viktiga insatser, som bör byggas vidare på rör minskning av användning av bekämpningsmedel, och utfasning av de allra giftigaste ämnena, samt stärkande av de institutioner som ser till att kontroll och skydd, av människa och miljö, fungerar i förhållande till spridning och användning av bekämpningsmedel och andra gifter.

Vi vill också uppmärksamma den biologiska mångfaldens unika betydelse i jordbruket för tryggad livsmedelsförsörjning, men inte minst som del av strategier för anpassning till ett förändrat klimat. Mångfalden av lokala växtsorter och djur är en viktig del av vår kollektiva försäkring som skapar möjligheter för anpassning och transformation vid oväntade och förutsedda förändringar. Samtidig är de lokala grödorna och sorterna bärare av kulturarv och lokala traditioner kopplade till förvaltning av biologisk mångfald. Biologisk mångfald på landskaps- och ekosystemnivå är nödvändigt för att säkra hållbar produktion, och är en förutsättning för att nå uppfyllandet av alla SDGs. Även på detta område har Sverige en unik kompetens och tradition av att arbeta med biologisk och kulturell mångfald, att bygga på.

På sidan 18 uppskattar vi hänvisningen till forskningen om planetens gränser. Vi ser gärna en

footnot till senaste forskningsartikeln på området: Steffen et al. 2015. Planetary Boundaries: Guiding human development on a changing planet. Science, January 2015.

På Sid 18-19 står ”I genomförandet av ländernas klimatåtaganden (*Nationally Determined Contributions*, NDCs) kommer stöd till kapacitetsutveckling vara centralt.” Det är även viktigt att skapa synergier mellan klimatfinansiering och finansiering av biologisk mångfald och ekosystem, och integrerade åtgärder, som tidigare omnämnts. Hållbar ekosystemförvaltning är en viktig komponent av både anpassning och mitigation. Dessa perspektiv bör integreras in NDCs. Se box nedan.

Box. Hållbart nyttjande av ekosystem – klimatåtgärder.

God förvaltning av biologisk mångfald och ekosystemtjänster är oftast mycket kostnadseffektiva åtgärder för att lindra klimatförändringens effekter. En stor del av växthusgaserna är relaterade till jord- och skogsbruket, t ex avskogning.

- Skog: Det är viktigt att minska avskogning då träd binder CO₂. Trädplantering för att binda CO₂ kan också vara verksamt, men hänsyn måste tas till biologisk mångfald och sociala konsekvenser, t ex lokalbefolkningens ägande och brukande av marken måste klargöras och deras rättigheter inte åsidosätts.
- Jordbruket: Bibehållen mångfald av lokala sorter, grödor och brukningssystem bidrar till riskspridning, minskar sårbarheten, och ökar möjligheterna för anpassning. Ökad halt organiskt material i marken kan binda stora mängder CO₂ samt bidra till högre skördar och förbättrade ekosystemtjänster som näringscirkulation och vattenhållande förmåga. För att detta ska vara möjligt krävs dock anpassade jordbruksmetoder.
- Kustzoner: Bevarande av mangroveskogar och korallrev är ett samhällsekonomiskt lönsamt sätt att bidra till skydd i kustzonerna mot väderrelaterade katastrofer (som stormar och tyfoner). Detta är också positivt för den biologiska mångfalden och fiskenäringen i och med att yngelområden för fisk bevaras, samt kan främja turism.
- Våtmarker: Dessa binder i vissa fall koldioxid, framförallt torvmarker. Våtmarker har en buffrande förmåga (t ex mot torka och översvämningar), ofta en hög biologisk mångfald och bidrar även med ekosystemtjänster som att binda kväve från t ex jordbruket.

På sid 19, andra stycket, sista meningen, nämns behov av katastrofreducerande insatser. Det är viktigt att i detta sammanhang nämna att väl förvaltade ekosystem och ekosystembaserade lösningar ofta ger en långsiktigt ökad kapacitet för återhämtning och minskar sårbarheten, dvs ökad resiliens.

På sid 20 nämns lokal kunskap, och det bör läggas till ”kunskap från ursprungsfolk” (indigenous knowledge), då dessa kunskapssystem kan bidra till innovativa framtidslösningar att inspireras av, inte minst kring hållbar användning och nyttjande av naturresurser.

Under "Inkluderande ekonomisk utveckling"

Vi välkomnar att jordbruket och dess nödvändiga bidrag till hållbar utveckling uppmärksammas här. Vi vill också betona dess starka koppling till SDG 15, om biologisk mångfald och ekosystem, som är basen för all produktion baserad på förnybara resurser. Detta kopplar inte minst till det fokus på biobaserad ekonomi, som lyfts fram under centrala utgångspunkter under "internationell handel och hållbara investeringar", sid 26.

Att skapa fler jobb i utvecklingsländer har hög prioritet som också nämns på sidan 24. Eftersom fattiga människor lever nära, och ofta är direkt beroende av livskraftiga ekosystem, kan ett effektivt sätt att skapa arbetstillfällen vara att skapa bättre förutsättningar för hållbar förvaltning av ekosystemen. Idag återfinns många artrika naturområden i utkanten av städer i utvecklingsländer, och riskerar att förstöras om inte framtida urbanisering och stadsbebyggelse sker på ett integrerat sätt. Som beskrivs ovan producerar ekosystem ofta ett flertal ekosystemtjänster samtidigt – jobbgenererande insatser kan därför även förbättra människors hälsa och motverka effekter av klimatförändringar mm. En utbredd åsikt är att vi inte kommer att uppnå de 17 SDGs om vi inte vidtar insatser för hållbar utveckling i våra städer. Ett större fokus på städer, och ekosystemens roll för en inkluderande ekonomisk utveckling vore därför önskvärt.

Under "Internationell handel och hållbara investeringar"

Vi ser mycket positivt på att skrivelsen uppmärksammar den tydliga kopplingen mellan handel, biologisk mångfald, klimat och hållbar livsmedelsproduktion. Dokumentet har som ambition att understryka bland annat hur våra handlingar påverkar andra, men ett globalt integrerat perspektiv saknas. Svensk och europeisk konsumtion, handel, policy och företagsaktivitet har direkt och indirekt, positiv och negativ, påverkan på utveckling runt om i världen. Ett exempel på detta är fisket. Enligt FAO är tre fjärdedelar av världens fiske redan fiskat maximalt eller överexploaterat. Detta är mycket tack vare global handel och marknader som är frikopplade från ekosystemens dynamik, dvs en konsument som konsumerar fisk i Europa importerad från en Afrikansk kust, märker inte att fisken försvinner där, vilket påverkar människors försörjningsmöjligheter i dessa områden. Ekologiskt relevanta kopplingar saknas i det globala marknadssystemet^{6,7}. Bland annat inom fisket är det väl känt att Europeiska företag kan utnyttja svaga länders brist på institutioner för att nyttja marina resurser. Många länder i syd med stort behov av institutionella reformer är värdar för

⁶ Lisa Deutsch, Max Troell, Karin Limburg and Miriam Huitric. 2011. Thomas Köllner, editor. Global Trade of Fisheries Products: implications for marine ecosystems and their services in Ecosystem Services and Global Trade of Natural Resources: Ecology, Economics and Policies. Routledge, London, UK. 304 pp.

⁷ <http://www.stockholmresilience.org/21/research/research-news/6-21-2011-wanted-new-stewardship-approach-to-fisheries-trade.html>

multinationella företag som nyttjar naturresurser. Det är därför viktigt att säkerställa att svenska och Europeiska företag tar sitt ansvar runt om i världen för ett rättvist och hållbart resursutnyttjande. Att synliggöra kopplingen mellan marknad, handel och hållbara lokala social-ekologiska system, inklusive förvaltningsalternativ är av avgörande betydelse.

Som utredningen noterar så lever de flesta fattiga människor i världen på landsbygden och försörjer sig på småskaligt jordbruk eller fiske. Produktivitsbegreppet som sådant bör vidgas. Världens jordbrukslandskap producerar inte bara mat, utan ett helt komplex av ekosystemtjänster, som nämnts ovan, t ex vattenrening, pollinering, och uppbyggnad av ny jord som starkt bidrar till mänsklig välfärd och hälsa. Det finns även en stor potential att investera i jordbruk så att det skapar synergier mellan ekosystemtjänster som ökad koldioxidinlagring och minskad erosion. Andra aspekter som bidrar till ökad livsmedelstrygghet, är t ex att bättre ta tillvara den produktion som sker (som förädling och lagringsmöjligheter), och balans mellan vegetabilisk och animalisk föda. Det är viktigt att i utvecklingsarbetet med fattigdomsbekämpning fokusera på småbönder och lokala samhällens resurser och kulturers inneboende styrkor, och bygger på deras potential som förvaltare av viktig kunskap om biologisk mångfald och ekosystem. Utvecklingsmodeller som tar till vara deras rättigheter till utnyttjade av resurser, och den styrka som finns i deras egna innovationer bör stärkas och utvecklas ytterligare.

Under "Utbildning och forskning"

Stärkande av forskningsinfrastruktur, institutioner och nätverk är centrala komponenter i forskningsbistånd. Vi välkomnar regeringens intention att öka förmågan och kapaciteten hos samarbetsländer och regionala forskningsaktörer att inrätta och upprätthålla hållbara strukturer och institutioner för högre utbildning, forskarutbildning och forskning i vetenskapligt starka forskningsmiljöer. Det är viktigt att också ta tillvara synergier och stärka de internationella och multilaterala satsningar som görs genom ex vis Future Earth⁸, det stora globala forskningsprogram där biosfärens roll för mänsklig välfärd utgör basen för analyser av globala förändringar och dess konsekvenser för utveckling och policy. Future Earth för samman flera stora forskningsprogram⁹ och drivs av ICSU och ISSSE. Vidare kan nämnas UNESCOs arbete med forskningskapacitet. Och även den kapacitetsuppbyggnad som sker genom den nyetablerade forsknings-policy plattformen Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES), motsvarigheten till klimatområdets IPCC, för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

⁸ <http://www.futureearth.info/>

⁹ DIVERSITAS, the [International Geosphere-Biosphere Programme](#) (IGBP), the [International Human Dimensions Programme](#) (IHDP) and the [World Climate Research Programme](#) (WCRP)

Lokal kunskap nämns i samband med förstärkt institutionell kapacitet inom miljöförvaltning, delmål 3, men bör också uppmärksammas i relation till forskning. I många utvecklingsländer är lokal och traditionell kunskap en viktig resurs då det är den enda kunskap som finns att tillgå om biologisk mångfald och ekosystem. Detta tar man fasta på i bl a IPBES bedömningar av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, där Stockholm Resilience Centre är med och utvecklar metoder för hur lokal kunskap kan tas tillvara på ett meningsfullt och ömsesidigt givande sätt mellan olika kunskapssystem.

Tvärvetenskaplig och transdisciplinär forskning som tar fasta på interaktionen mellan människan och naturen, det social-ekologiska systemet, är särskilt viktig för att hantera framtida förändringar och de komplexa interaktionerna mellan samhälle och miljö.

Kapitel 5. Humanitärt bistånd

Under "Inriktningens motiveras av följande förhållanden och bedömningar"

Här skulle resiliens-perspektivet kunna utvecklas, men även tidigare i skrivelsen. Resiliens i utvecklingssamarbetet kommer ju mycket från Disaster Risk Reduction men har utvecklats till ett centralt begrepp i hela utvecklingssamarbetet.

Kapitel 6. Centrala principer och utgångspunkter i svenskt utvecklingssamarbete

Under "Samverkan och synergier inom utvecklingssamarbetet"

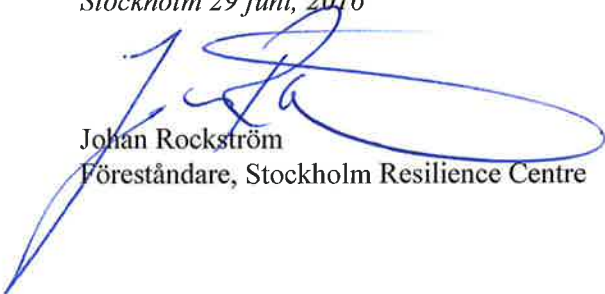
Sid 43. Stycket mitt på sidan. Lägg till efter "...klimatanpassning, *hållbart nyttjande av naturresurser och vattenresurser*, katastrof...".

Principer för ett effektivt utvecklingssamarbete

Under "Samverkan mellan olika aktörer"

Andra stycket på sid 46 handlar om svenska universitet och högskolor. Stärkande av forskningsinfrastruktur, institutioner och nätverk är centrala komponenter i forskningsbistånd. Tvärvetenskaplig och transdisciplinär forskning som tar fasta på interaktionen mellan människan och naturen, mellan de sociala och ekologiska systemen, är särskilt viktig för att hantera framtida kända och okända förändringar.

Stockholm 29 juni, 2016

Johan Rockström
Föreståndare, Stockholm Resilience Centre